

Lovtidende A

2009

Udgivet den 24. december 2009

15. december 2009.

Nr. 1490.

Bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i Arbejdsmarkedets Tillægspension, Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring og Lønmodtagernes Dyrtidsfond

I medfør af § 25 q, stk. 4, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension, jf. lovbekendtgørelse nr. 942 af 2. oktober 2009, § 67, stk. 3, i lov om arbejdsskadesikring, jf. lovbekendtgørelse nr. 848 af 7. september 2009 samt § 9 a, stk. 3, i lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond, jf. lovbekendtgørelse nr. 1156 af 3. oktober 2007, fastsættes:

Kapitel 1

Anvendelsesområde

§ 1. Denne bekendtgørelse finder anvendelse på revision af årsregnskabet m.v. omfattet af bekendtgørelse nr. 1307 af 16. december 2008 om finansielle rapporter for Arbejdsmarkedets Tillægspension, Særlig Pensionsopsparing og Supplerende Arbejdsmarkedspension for Førtidspensionister, i det følgende benævnt henholdsvis ATP, SP og SUPP samt på Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring (herefter AES) og Lønmodtagernes Dyrtidsfond (herefter LD).

Stk. 2. Bekendtgørelsen finder anvendelse på såvel koncerner som helhed som på de enkelte virksomheder i koncernerne.

Generelle forhold

§ 2. Erklæringer og oplysninger efter denne bekendtgørelse skal, hvis de afgives uden forbehold, gengives ordret, jf. bilag 1. Erklæringer og oplysninger, som ikke kan afgives ordret, skal omtales og oplistes særskilt.

Stk. 2. Bekræftelser efter denne bekendtgørelse skal gengives ordret, jf. bilag 1. Hvis bekræftelserne ikke kan gengives ordret, skal de omtales og oplistes særskilt.

Stk. 3. Erklæringer, oplysninger og bekræftelser, der afgives med supplerende oplysninger, skal omtales og oplistes særskilt.

Kapitel 2

Den eksterne revision

§ 3. Den eksterne revision skal revidere årsregnskabet herunder koncernregnskabet i overensstemmelse med god revisorskik og kontrollere, om disse er aflagt i overensstemmelse med lovgivningens og eventuelle andre bestemmelsers krav til regnskabsaflæggelsen.

Den eksterne revisions protokol

§ 4. Til brug for bestyrelserne i ATP, AES og LD samt for bestyrelsen i virksomheder med hjemsted i Danmark skal den eksterne revision føre en revisionsprotokol. Til brug for bestyrelsen i ATP skal den eksterne revision tillige føre en revisionsprotokol for SP og SUPP i det omfang der aflægges en særskilt årsrapport. Der skal i protokollen redegøres for den i årets løb udførte revision, som kan danne grundlag for revisionsmæssige delkonklusioner. Protokollen skal fremlægges på ethvert bestyrelsesmøde, og enhver protokolltilførsel skal underskrives af den samlede bestyrelse og revisionschefen.

Stk. 2. I protokollatet vedrørende årsrapporten skal der redegøres for den udførte revision samt konklusionen herpå.

Stk. 3. Den eksterne revision skal i et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsrapporten oplyse om ikke korrigerede fejl. Oplysningerne skal gives pr. fejl med angivelse af beløb og effekt på regnskabsposter. Der skal herudover oplyses om den samlede virkning på resultat, aktiver, forpligtelser og egenkapital. Ikke korrigerede fejl under bagatelgrænsen kan udelades mod oplysning om den anvendte bagatelgrænse og nettoeffekten af de samlede ikke korrigerede fejl under bagatelgrænsen. Såfremt alle fejl er rettet, eller at der ingen fejl er fundet under revisionen, skal dette ligeledes oplyses.

Stk. 4. I et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsrapporten skal den eksterne revision opsummere samtlige bemærkninger, som revisionen har givet anledning til at fremføre over for bestyrelsen. Opsummeringen skal indeholde en status vedrørende de bemærkninger, der er fremført vedrørende det pågældende regnskabsår, samt en status vedrørende de bemærkninger, der fremgik som åbentstående i protokollatet vedrørende den foregående årsrapport, jf. bilag 2. Såfremt revisionen ikke har givet anledning til bemærkninger, skal dette oplyses.

Stk. 5. I et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsrapporten skal den eksterne revisor opsummere samtlige påbud, som Finanstilsynet har afgivet i regnskabsåret samt revisors stillingtagen hertil. Revisor skal i samme afsnit opsummere de påbud, som Finanstilsynet har afgivet i foregående regnskabsår, men som endnu ikke er efterlevet på afslutningstidspunktet med revisors stillingtagen. Herudover skal revisor oplyse om de påbud, som er efterlevet i regnskabsåret med revisors stillingtagen til efterlevelsen af påbud. Såfremt der

ikke er afgivet påbud i regnskabsåret, og alle påbud er efterlevet ved udgangen af det foregående regnskabsår, skal dette ligeledes oplyses.

Stk. 6. I et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsrapporten skal den eksterne revisor opsummere samtlige påtaler og risikoplysninger, som Finanstilsynet har afgivet i regnskabsåret.

Stk. 7. Den eksterne revision skal i et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsrapporten oplyse om udførelse af eventuelle assistance- eller rådgivningsopgaver.

Stk. 8. Den eksterne revision skal i tilknytning til oplysningerne om eventuelle assistance- eller rådgivningsopgaver, som minimum i protokollatet vedrørende årsrapporten, bekræfte, at forbuddet mod selvrevision i § 24, stk. 4, 1. pkt. i lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomheder (revisorloven) har været overholdt, herunder at revisor ikke må udføre opgaver efter § 1, stk. 2 i revisorloven, der vedrører en virksomhed omfattet af § 21, stk. 3 i revisorloven, hvis der er tale om selvrevision eller egeninteresse. Bekræftelsen skal afgives, selvom der ikke har været udført assistance- eller rådgivningsopgaver.

Oplysninger

§ 5. Der skal i protokollatet vedrørende årsrapporten oplyses, om:

- 1) virksomhedens retningslinjer henholdsvis efter § 24 b, stk. 4, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP-loven), efter § 5 a, stk. 4, i lov om Lønmodtagernes Dyrtdsfond (LD-loven) eller efter § 63 i lov om arbejdsskadesikring (arbejdsskadesikringsloven), jf. ATP-lovens § 24 b, stk. 4, vurderes at være betryggende og have fungeret hensigtsmæssigt, jf. § 24 b, stk. 5, i ATP-loven, § 5 a, stk. 5, i LD-loven og § 63, i arbejdsskadesikringsloven, jf. § 24 b, stk. 5, i ATP-loven,
- 2) kontrollen i henhold til henholdsvis § 24 b, stk. 5, i ATP-loven, § 5 a, stk. 5, i LD-loven og § 63, i arbejdsskadesikringsloven, jf. § 24 b, stk. 5, i ATP-loven har givet anledning til bemærkninger,
- 3) transaktioner mellem henholdsvis ATP, AES og LD samt disses dattervirksomheder, herunder en nærmere beskrivelse af de i årets løb foretagne transaktioner og en nærmere beskrivelse af grundlaget for prisfastsættelsen,
- 4) transaktioner mellem 2 af følgende ordninger under administration af ATP: ATP-ordningen, SP-ordningen og AES-ordningen, herunder beskrivelse som nævnt i stk. 1, nr. 3).

Stk. 2. Såfremt der er oprettet en intern revision, skal det i revisionsprotokollatet vedrørende årsrapporten oplyses, om

- 1) de ifølge revisionsaftalen aftalte opgaver er udført, samt om den interne revision fungerer tilfredsstillende, og herunder at den eksterne revision ikke er blevet bekendt med forhold, der enkeltvis eller tilsammen afkræfter, at den interne revision fungerer uafhængigt af den daglige ledelse, og
- 2) den eksterne revision er enig i indholdet af alle den interne revisions protokoltilførsler vedrørende regnskabsåret, og såfremt dette ikke er tilfældet, hvori uenigheden består.

Stk. 3. I protokollatet vedrørende årsrapporten for moder-virksomheder skal væsentlige bemærkninger til de regnskabsmæssige og revisionsmæssige forhold i de enkelte dattervirksomheder omtales.

Stk. 4. En kopi af protokollatet vedrørende årsrapporten skal af virksomheden indsendes til Finanstilsynet samtidig med en kopi af den af bestyrelsen godkendte årsrapport og det af bestyrelsen godkendte koncernregnskab. Tilsvarende indsendes en kopi af protokollatet for dattervirksomheder med hjemsted i Danmark.

Erklæringer

§ 6. I protokollatet vedrørende årsrapporten, skal der afgives erklæring om følgende:

- 1) Hvorvidt virksomhedens administrative og regnskabsmæssige praksis på væsentlige områder, herunder forretningsgange og interne kontrolprocedurer, er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis. I denne forbindelse skal den eksterne revisor endvidere erklære, om
 - a) virksomhedens samlede system-, data- og driftssikkerhed er og fungerer betryggende,
 - b) der føres kontrol med henholdsvis ATP's, AES's og LD's beholdninger af værdipapirer og lignende; samt i ATP med opgørelsen af de pensionsmæssige hensættelser i ATP-ordningen og medlemskontiene i SP-ordningen, i AES med opgørelsen af hensættelserne og i LD med opgørelsen af lønmodtagerkontiene,
 - c) bogføringen er tilrettelagt på en sådan måde, at den kan danne grundlag for indberetninger, der skal foretages til Finanstilsynet, og
 - d) den eksterne revision er blevet bekendt med forhold, der er i strid med kravene i lovgivningen vedrørende henholdsvis ATP, AES og LD.
- 2) Hvorvidt de af bestyrelsen bevilgede engagementer til og modtagne sikkerhedsstillelser fra selskaber, hvori henholdsvis ATP's, LD's eller AES's ledelsesmedlemmer er direktører eller bestyrelsesmedlemmer, er bevilget i henhold til virksomhedens sædvanlige forretningsbetingelser og på markedsbaserede vilkår, jf. henholdsvis § 24 c, stk. 3, i ATP-loven, § 5 b, stk. 3, i LD-loven eller § 63, i arbejdsskadesikringsloven, jf. § 24 c, stk. 3, i ATP-loven.
- 3) Hvorvidt virksomheden har engagement med erhvervs-virksomheder omfattet af henholdsvis § 24 d, stk. 1 og 2, i ATP-loven, jf. § 24 d, stk. 8, 2. pkt. § 5 c, stk. 1 og 2, i LD-loven, jf. § 5 c, stk. 8, 2. pkt., eller § 63, i arbejdsskadesikringsloven, jf. § 24 d, stk. 1-2 og stk. 8, 2. pkt., i ATP-loven.

Øvrige bestemmelser

§ 7. § 4, stk. 8 og § 5, stk. 1 og § 6, nr. 1, litra b, c og d, og nr. 2-3, finder ikke anvendelse på revisionsprotokollater for dattervirksomheder, der ikke er finansielle virksomheder, jf. § 5, stk. 1, nr. 1, i lov om finansiell virksomhed.

§ 8. Såfremt bestyrelsen har oprettet en intern revision, der opfylder bestemmelserne i § 10, stk. 2 og 3, §§ 12-17, samt bilag 3 i bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder m.v. samt finansielle koncerner, kan den eksterne revision aftale med revisionschefen, at redegø-

relserne efter § 6, stk. 1, nr. 1, litra a-c, alene fremgår af den interne revisions protokol. Aftale herom skal fremgå af revisionsaftalen mellem den eksterne revision og revisionschefen, som opfylder bestemmelserne i § 15 i bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder m.v. samt finansielle koncerner.

Kapitel 3

Den interne revision

§ 9. Såfremt bestyrelsen i medfør af henholdsvis § 25 p, stk. 4, i ATP-loven, § 9, stk. 4, i LD-loven eller § 66, stk. 4, i arbejdsskadesikringsloven bestemmer, at der skal oprettes en intern revision, kan bestyrelsen tillige beslutte, at reglerne i § 10, stk. 1-3 og 5-7, §§ 12-17, samt bilag 3 i bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder m.v. samt finansielle koncerner finder anvendelse.

Kapitel 4

Revisionspåtegningen

§ 10. Den eksterne revisions påtegning på årsrapporten, herunder koncernregnskabet samt årsrapporten for dattervirksomheder, skal afgives efter bestemmelserne i lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomheder samt de forskrifter, der er udstedt i medfør heraf.

Stk. 2. Kravet om påtegning af dattervirksomheders årsrapporter gælder kun, hvis virksomhedens eksterne revision har forestået revisionen.

§ 11. Revisionschefen skal afgive en påtegning på årsrapporten, herunder koncernregnskabet og årsrapporten for dattervirksomheder med hjemsted i Danmark, såfremt bestyrelsen har oprettet en intern revision.

Stk. 2. Revisionschefens påtegning indebærer, at den interne revision er udført i henhold til revisionsaftalen, jf. § 8.

Stk. 3. Påtegningen skal indeholde en kort beskrivelse af den udførte revision, herunder at den interne revision har deltaget i revisionen af de væsentlige og risikofyldte områder, samt konklusion herpå. Det skal særskilt oplyses, hvis revisionen omfatter andet end årsrapporten. Eventuelle forbehold eller supplerende oplysninger skal tydeligt fremgå af påtegningen.

Kapitel 5

Ikrafttrædelsesbestemmelser

§ 12. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2010 og har virkning for revisionsprotokollater, der vedrører regnskabsår, der påbegyndes 1. januar 2010 eller senere.

Stk. 2. Bestyrelsen kan beslutte, at bekendtgørelsens regler anvendes på revisionsprotokollater, der vedrører årsrapporter for regnskabsår, der påbegyndes 1. januar 2009.

Stk. 3. Bekendtgørelse nr. 1026 af 12. december 2002 om revisionens gennemførelse i Arbejdsmarkedets Tillægspension, Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring og Lønmodtagernes Dyrtdsfond ophæves.

Finanstilsynet, den 15. december 2009

ULRIK NØDGAARD

/ Mads Mathiassen

Bilag 1

Erklæringer og oplysninger i revisionsprotokollatet vedrørende årsrapporten

I henhold til bekendtgørelsens § 2 skal bekræftelser, erklæringer og oplysninger gengives med den ordlyd, der fremgår af nedenstående oversigter, hvis de afgives uden forbehold.

Erklæringer og oplysninger, der ikke kan afgives som anført i dette bilag, skal omtales og oplistes særskilt.

Der skal af disse særskilte erklæringer og oplysninger klart og tydeligt fremgå, hvorfor de ikke har kunnet afgives efter ordlyden i dette bilag.

Opmærksomheden henledes på, at det ved afgivelse af nedenstående erklæringer og oplysninger skal vurderes, hvilke af disse, der er relevante for den pågældende virksomhed.

Ud for hver af de oplistede bestemmelser i bekendtgørelsen er anført:

- (E) for de oplysninger/erklæringer der skal afgives af ekstern revision,
- (I) for de oplysninger/erklæringer der skal afgives af intern revision,
- (E/I) for de oplysninger/erklæringer der afhængigt af revisionsaftalen kan udføres af enten ekstern eller intern revision, jf. bekendtgørelsens § 8.

Bestemmelse i bekendtgørelsen	Bekræftelsernes ordlyd
	<i>I henhold til bekendtgørelsens § 4, stk. 8, skal vi bekræfte, at:</i>
§ 4, stk. 8 (E)	– vi har overholdt forbuddet mod at udføre assistance og rådgivningsopgaver, jf. § 24, stk. 4, 1. pkt., i lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomheder, herunder at
	– vi eller andre personer i revisionsvirksomheden ikke har deltaget i bogføringen eller lignende registreringer, som danner grundlaget for årsrapporten eller andre forhold, der afgives erklæring om, og
	– vi eller andre personer i revisionsvirksomheden ikke har medvirket ved udarbejdelsen af årsrapporten eller et andet dokument erklæringen vedrører
	<i>I henhold til bekendtgørelsens § 8, jf. § 17, stk. 4, i bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder m.v. samt finansielle koncerner skal vi bekræfte, at:</i>
§ 8, stk. 1(I)	– vi ikke er kommet i en situation, hvor vi erklærer os eller oplyser om forhold eller dokumenter, som vi eller ansatte i den interne revision har udarbejdet grundlaget for
	Oplysningernes ordlyd
	<i>I henhold til bekendtgørelsens § 5 skal vi oplyse, at:</i>
§ 5, stk. 1, nr. 1 (E)	virksomhedens retningslinjer vedrørende kontrol med overholdelse af spekulationsforbuddet efter henholdsvis ¹⁾ § 24 b, stk. 4, i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP-loven), efter § 5 a, stk. 4, i lov om Lønmodtagernes Dyrtdsfond (LD-loven) eller efter § 63, i lov om arbejdsskadesikring (arbejdsskadesikringsloven). jf. ATP-lovens § 24 b, stk. 4, vurderes at være betryggende og have fungeret hensigtsmæssigt
§ 5, stk. 1, nr. 2 (E)	kontrollen med overholdelse af spekulationsforbuddet i henhold til henholdsvis ²⁾ § 24 b, stk. 5, i ATP-loven, § 5 a, stk. 5, i LD-loven og § 63, i arbejdsskadesikringsloven, jf. § 24 b, stk. 5, i ATP-loven ikke har givet anledning til bemærkninger
§ 5, stk. 1, nr. 3 (E)	der er givet en nærmere beskrivelse af de i årets løb foretagne transaktioner mellem henholdsvis ATP, AES og LD samt disses dattervirksomheder og en nærmere beskrivelse af grundlaget for prisfastsættelsen af foretagne transakti-

	oner mellem henholdsvis ATP, AES og LD samt disses dattervirksomheder på side ... ³⁾ ,
§ 5 stk. 1, nr. 4 (E)	der er givet en nærmere beskrivelse af de i årets løb foretagne transaktioner mellem 2 af følgende ordninger under administration af ATP: ATP-ordningen, SP-ordningen og AES-ordningen, herunder en nærmere beskrivelse af grundlaget for prisfastsættelsen af foretagne transaktioner mellem ordningerne på side ... ^{4) 5)}
§ 5, stk. 2, nr. 1 (E)	de ifølge revisionsaftalen aftalte opgaver, der skal udføres af intern revision, er udført, samt om den interne revision fungerer tilfredsstillende, herunder, at vi ikke er blevet bekendt med forhold, der enkeltvis eller tilsammen afkræfter, at den interne revision fungerer uafhængigt af den daglige ledelse
§ 5, stk. 2, nr. 2 (E)	vi er enige i indholdet af alle den interne revisions protokoltilførsler vedrørende regnskabsåret
	I henhold til bekendtgørelsens § 8, jf. § 17, stk. 5, i bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder m.v. samt finansielle koncerner, skal vi oplyse, at:
§ 8, stk. 1 (I)	vi har modtaget alle de oplysninger, der er anmodet om
	Erklæringernes ordlyd
	<i>I henhold til bekendtgørelsens § 6 skal vi erklære, at:</i>
§ 6, nr. 1 (E)	virksomhedens administrative og regnskabsmæssige praksis på væsentlige områder, herunder forretningsgange og interne kontrolprocedurer, er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis. I denne forbindelse skal vi endvidere erklære at
(E/I)	virksomhedens samlede system-, data- og driftssikkerhed er og fungerer betryggende,
(E/I)	- [for ATP] der føres kontrol med virksomhedens beholdninger af værdipapirer og lignende og med opgørelsen af de pensionsmæssige hensættelser i ATP-ordningen ⁶⁾
	- [for SP] der føres kontrol med virksomhedens beholdninger af værdipapirer og lignende og medlemskontiene i SP-ordningen ⁶⁾
	- [for AES] der føres kontrol med virksomhedens beholdninger af værdipapirer og lignende og med opgørelsen af hensættelserne ⁶⁾
	- [For LD] der føres kontrol med virksomhedens beholdning af værdipapirer og lignende og med opgørelsen af lønmodtagerkontiene ⁶⁾ ,
(E/I)	- bogføringen er tilrettelagt på en sådan måde, at den kan danne grundlag for indberetninger, der skal foretages til Finanstilsynet, og
(E)	- vi ikke er blevet bekendt med forhold, der er i strid med kravene i lovgivningen vedrørende henholdsvis ATP, AES og LD
§ 6, nr. 2 (E)	de af bestyrelsen bevilgede engagementer til og modtagne sikkerhedsstillelser fra selskaber, hvori virksomhedens ledelsesmedlemmer er direktører eller bestyrelsesmedlemmer, er bevilget i henhold til virksomhedens sædvanlige forretningsbetingelser og på markedsbaserede vilkår, jf. henholdsvis ⁷⁾ § 24 c, stk. 3, i ATP-loven, § 5 b, stk. 3, i LD-loven eller § 63, i arbejdsskadesikringsloven, jf. § 24 c, stk. 3, i ATP-loven
§ 6, nr. 3 (E)	virksomheden ikke har engagement med erhvervsvirksomheder, som ejes eller drives af direktøren eller andre ledende medarbejdere eller hvori direktøren eller andre ledende medarbejdere på anden måde deltager i ledelsen eller driften, jf. henholdsvis § 24 d, stk. 1 og 2, i ATP-loven, jf. § 24 d, stk. 8, 2. pkt., § 5 c, stk. 1

og 2, i LD-loven, jf. § 5 c, stk. 8, 2. pkt., eller § 63, i arbejdsskadesikringsloven, jf. § 24 d, stk. 1-2, og stk. 8, 2. pkt., i ATP-loven
--

- 1) Kun den relevante lovs bestemmelser anføres i revisionsprotokollen.
- 2) Kun den relevante lovs bestemmelser anføres i revisionsprotokollen.
- 3) Der henvises til relevante sidetal i revisionsprotokollen.
- 4) Der henvises til relevante sidetal i revisionsprotokollen.
- 5) Denne erklæring afgives kun i revisionsprotokollat for ATP, SP og AES.
- 6) Kun erklæringen for den relevante virksomhed anføres i revisionsprotokollen.
- 7) Kun den relevante lovs bestemmelser anføres i revisionsprotokollen.

Bilag 2

Opsummering af bemærkninger i revisionsprotokollatet vedrørende årsrapporten, bekendtgørelsens § 4, stk. 4

1. Bestemmelsen

I det følgende er nærmere redegjort for indholdet af bekendtgørelsens § 4, stk. 4, herunder en fortolkning af de centrale ord i bestemmelsen.

1.1 Bestemmelsens ordlyd

Kravet om opsummering af samtlige bemærkninger fremgår af bekendtgørelsens § 4, stk. 4, samt § 8, jf. § 17, stk. 3 i bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder m.v. samt finansielle koncerner:

I et særskilt afsnit i protokollatet vedrørende årsrapporten skal revisorerne (den eksterne revision henholdsvis den interne revision) opsummere samtlige bemærkninger, som revisionen har givet anledning til at fremføre overfor bestyrelsen. Opsummering skal indeholde en status vedrørende de bemærkninger, som fremgik som åbentstående i protokollatet vedrørende den foregående årsrapport.

1.2 Kravet om et særskilt afsnit

Kravet om et særskilt afsnit om bemærkninger er obligatorisk. Det vil sige, at det særskilte afsnit om bemærkninger altid skal medtages, uanset om der er bemærkninger eller ej. Dette gør sig gældende både i den eksterne revisions og i den interne revisions protokollat.

Såfremt den eksterne revision er enig i indholdet af den interne revisions protokollat⁸⁾, er det tilstrækkeligt, at eventuelle bemærkninger kun fremgår af den interne revisions protokollat. I givet fald skal det af det særskilte afsnit i den eksterne revisions protokollat fremgå, at bemærkninger fremgår af den interne revisions protokollat. Visse forhold er dog af en sådan karakter, at de skal omtales i såvel den eksterne revisions protokollat som den interne revisions protokollat, f.eks. forhold, der medfører forbehold og/eller supplerende oplysninger i revisionspåtegningen.

Det særskilte afsnit skal placeres et sted, hvor det er nemt at finde, og skal forsynes med en overskrift, der gør det klart og tydeligt, hvor bemærkningerne opsummeres. Hvis der udarbejdes en indholdsfortegnelse til revisionsprotokollatet til årsrapporten, skal afsnittets placering fremgå heraf.

1.3 Kravet om opsummering

Tanken med bestemmelsen er at skabe et overblik. Et resumé (på et par linjer) af hver af de fremførte bemærkninger er derfor bedre end en gentagelse af hele beskrivelsen. Selve problemstillingen skal dog fremgå af resuméet. Flere bemærkninger vedrørende samme forhold bør tillige sammenskrives, hvor dette er hensigtsmæssigt. F.eks. kan det være relevant at sammenskrive flere bemærkninger til forretningsgangen for udlån til ét punkt.

Opsummeringen af bemærkninger skal ske på selskabsniveau. For koncerner skal der tillige medtages bemærkninger fra dattervirksomheder.

1.4 Kravet om samtlige bemærkninger

Samtlige – alle uden undtagelse – bemærkninger til revisionsprotokollen skal opsummeres i det særskilte afsnit i protokollatet vedrørende årsrapporten.

Der kan således ikke anlægges en væsentlighedsvurdering ved afgørelse af, om en bemærkning skal opsummeres.

Et forhold, der én gang i revisionsprotokollen er fremført som bemærkning, medtages fremover i den årlige opsummering af bemærkninger i revisionsprotokollatet til årsrapporten. Det er således ikke tilstrækkeligt, at det af et revisionsprotokollat i årets løb er fremgået, at en bemærkning er afklaret. Det skal tillige anføres i den førstkommende årlige opsummering. Først herefter udgår bemærkningen af de fremtidige årlige opsummeringer.

1.5 Bemærkninger kontra kommentarer

En bemærkning skal forstås som revisors påpegning af, at et forhold ikke er i overensstemmelse med relevante regler, aftaler eller normer (herunder god skik), der måtte være gældende for det pågældende område. En bemærkning kan også omfatte forhold, som revisor under anvendelsen af sin professionelle erfaring ikke finder hensigtsmæssigt, uden forholdet dog er i strid med konkrete regler, aftaler eller normer.

En kommentar skal forstås som revisors supplerende information vedrørende et givet forhold.

Bemærkninger er altså ikke det samme som kommentarer. En bemærknings funktion er at henlede bestyrelsens opmærksomhed på et forhold, som ikke er i overensstemmelse med regler m.v., eller som ikke er hensigtsmæssige. En kommentars funktion er derimod alene at tydeliggøre et forhold, der ikke har givet anledning til bemærkninger.

En anden forskel mellem en bemærkning og en kommentar er, at en bemærkning vedrører et forhold, der er afhjælpeligt.

Følgende forhold vil typisk give anledning til bemærkninger for bestyrelsen:

- overskridelse af placeringsgrænserne
- de af Finanstilsynet krævede erklæringer i revisionsprotokollatet, som revisor har bemærkninger til
- forhold, der medfører forbehold og/eller supplerende oplysninger i revisionspåtegningen,
- forretningsgange, hvor der er et udtalt behov for at styrke de interne kontroller (uden at det påvirker oplysningen om, at forretningsgangene er betryggende),
- overskridelse af de af bestyrelsen fastsatte lines/retningslinjer.

Det skal understreges, at ovennævnte liste ikke er udtømmende, men blot en række eksempler på relevante typer af bemærkninger.

1.6 Kravet om at give en status

I bestemmelserne kræves det, at der gives en status for

- de bemærkninger, der er fremført vedrørende det pågældende regnskabsår, og
- de bemærkninger, der fremgik som åbentstående i protokollatet vedrørende den foregående årsrapport.

Bemærkninger, der er fremført i det indeværende regnskabsår, omfatter bemærkninger i protokollater i årets løb samt protokollatet vedrørende årsrapporten. Det afgørende er, hvorvidt bemærkningen er fremført som led i revisionen vedrørende det pågældende regnskabsår.

Status skal indeholde en henvisning til de sider, hvor bemærkningerne har været omtalt i det pågældende protokollat vedrørende årsrapporten, samt henvisninger til protokollaterne vedrørende de foregående årsrapporter, hvis det ikke er første gang bemærkningen omtales.

Bemærkninger kan have to typer af status - afklarede eller åbentstående.

Afklarede bemærkninger

Bemærkninger kan være afklarede på én af to måder:

- forholdet er ikke længere relevant, eller
- forholdet er afhjulpet.

Bemærkninger, der har mistet deres relevans, kan f.eks. være bemærkninger om problemer med beregning af værdireguleringer for værdipapirer i et fondssystem, hvor fondssystemet efterfølgende er udskiftet med

et nyt fondssystem, der kan beregne værdireguleringer korrekt. Yderligere kan nævnes bemærkninger vedrørende en konkret overtrædelse af spekulationsreglerne, der ikke er udtryk for dårlige interne kontroller. Tilfælde af bedrageri er ligeledes eksempler på bemærkninger, der nævnes én gang for derefter at miste deres relevans.

Bemærkninger, der er afhjulpet, kan f.eks. være bemærkninger om manglende forretningsgangsbeskrivelse, som efterfølgende er udarbejdet.

For hver af de afklarede bemærkninger skal det anføres, hvordan forholdet er afklaret.

Åbentstående bemærkninger

Bemærkninger, der ikke er afhjulpet, er i sagens natur åbentstående. For hver af de åbentstående bemærkninger skal det angives, på hvilket tidspunkt ledelsen forventer, at forholdet er afhjulpet. Såfremt forholdet er delvist afhjulpet, skal dette også fremgå. Endvidere skal det fremgå af status, hvis det forventede afhjælpningstidspunkt ændres undervejs.

Da revisionen blandt andet udføres under hensyntagen til virksomhedens interne kontrolmiljø, er det relevant, at revisor efterprøver, hvorvidt tidligere fremførte bemærkninger er afklaret. Revisionen gennemføres ud fra en vurdering af væsentlighed og risiko, hvorfor der blandt andet gøres brug af et rotationsprincip, således at der er længere mellem revisionen af områder, der er mindre væsentlige og risikofyldte, end områder der er væsentlige og risikofyldte. Revisor vil dog senest skulle forholde sig til tidligere fremførte bemærkninger, når revisionen næste gang omfatter det område, som bemærkningen vedrører.

Oplysninger om, hvordan de enkelte bemærkninger er afklarede eller forventes afklarede, er således ikke en del af revisionen, og oplysningerne herom kan derfor baseres på oplysninger modtaget af ledelsen (organisationen).

Såfremt revisors professionelle skepsis gør, at revisor har grund til at tvivle på det oplyste, skal revisor efterprøve oplysningens validitet.

Bliver revisor under sin revision opmærksom på, at de af ledelsen (organisationen) givne oplysninger om afklaring af bemærkninger er misvisende eller fejlagtige, skal revisor gøre bestyrelsen opmærksom herpå i revisionsprotokollen.

Hvis revisor i øvrigt bliver opmærksom på forhold, der burde være afhjulpet, men endnu ikke er blevet det, skal revisor undersøge det pågældende område det efterfølgende år. Vedrører bemærkningen centrale forhold for regnskabsaflæggelsen, skal revisor revurdere revisionsplanen og i nødvendigt omfang udføre kompenserende revisionsarbejder for indeværende år.

⁸⁾ Der er krav om, at den eksterne revision i sit protokollat til årsrapporten skal oplyse, hvorvidt ekstern revision er enig i indholdet af den interne revisions protokol, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 2, nr. 2.